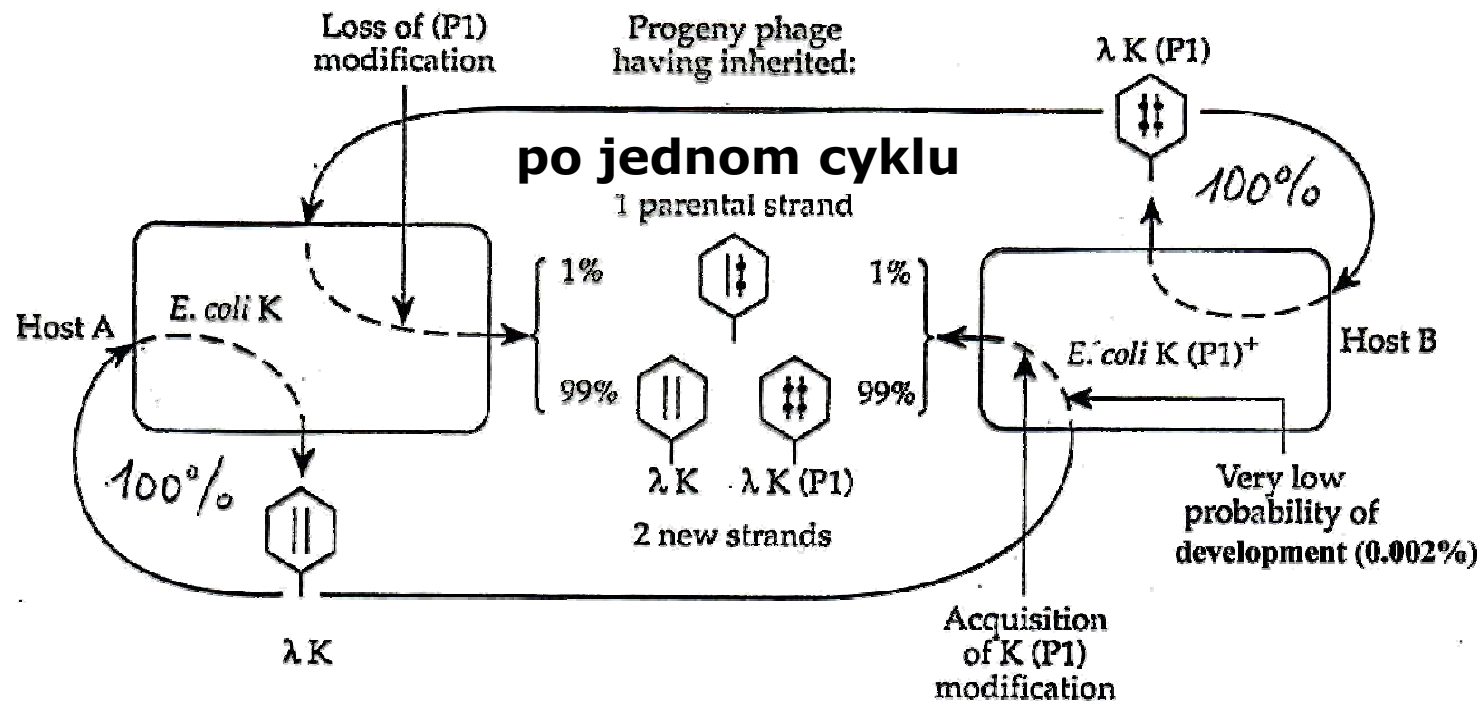
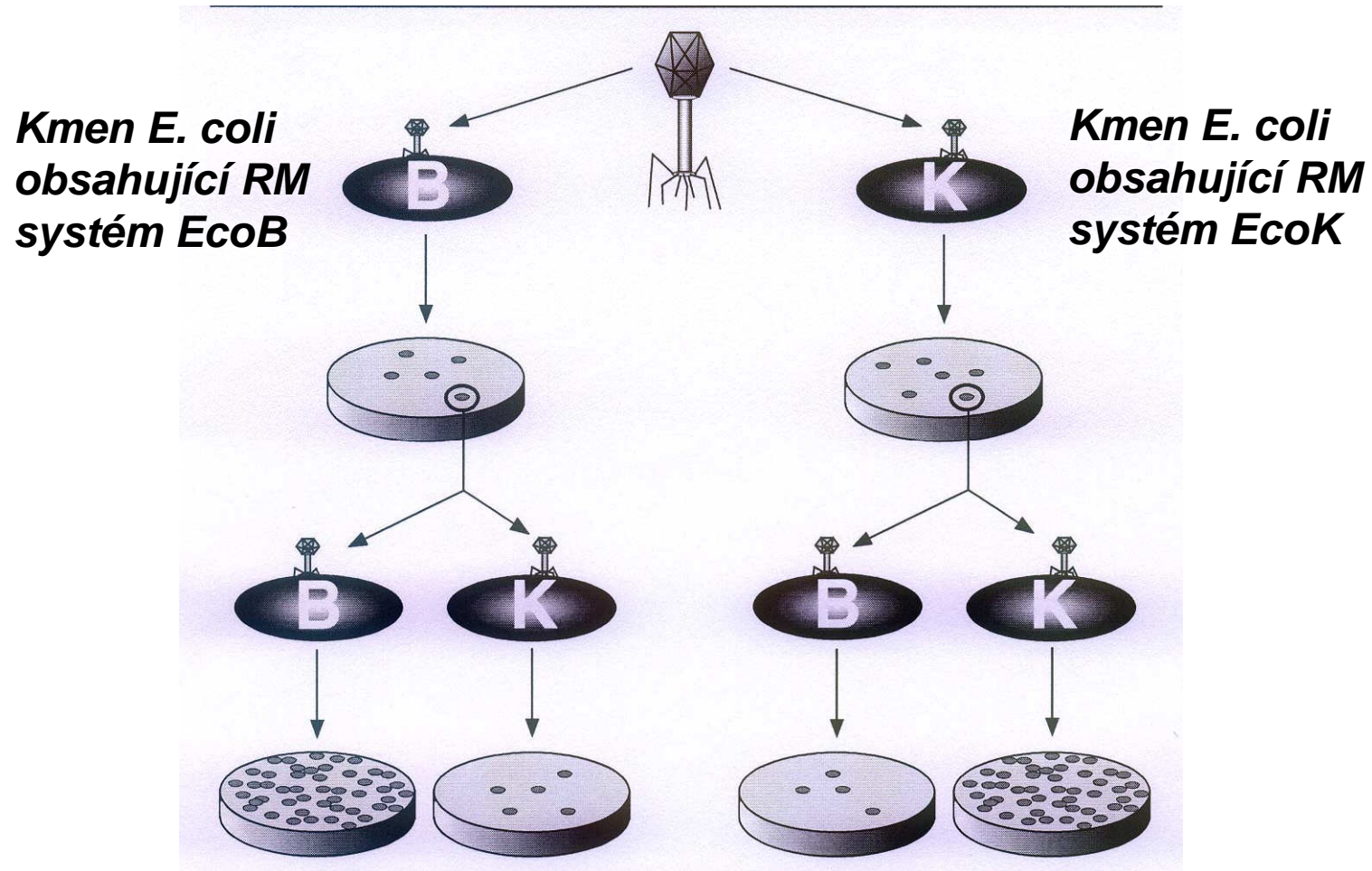

RESTRIKCE A MODIFIKACE FÁGOVÉ DNA

Kmeny *E. coli* K a K(P1)⁺ mají vzájemně odlišnou **hostitelskou specifitu (K a P1)** = obsahují odlišné RM-systémy

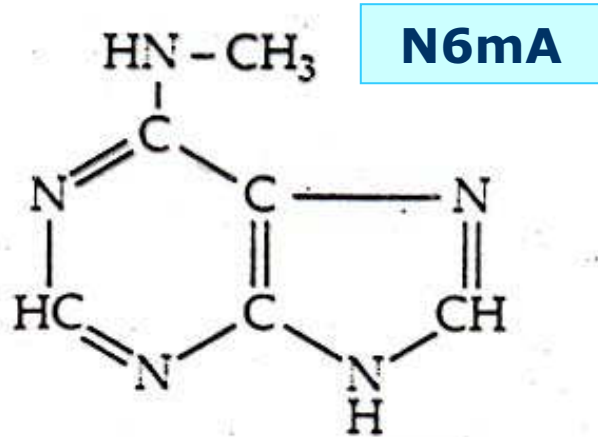
Experimentální důkaz přítomnosti a působení RM systémů

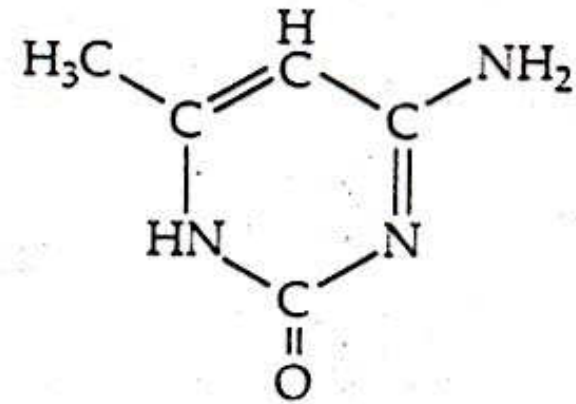
RESTRIKČNĚ-MODIFIKAČNÍ (RM) SYSTÉMY

- Složkami standardního restričně-modifikačního (RM) systému jsou sekvenčně specifické enzymy:
  - A. modifikační metyláza (metyltransferáza)
  - B. restriční endonukleáza

- Restriksi a modifikaci podléhá jen dsDNA:
  1. Při infekci fágem
  2. Při přenosech DNA transdukci a konjugaci, omezeně transformací (při umělé tr.)

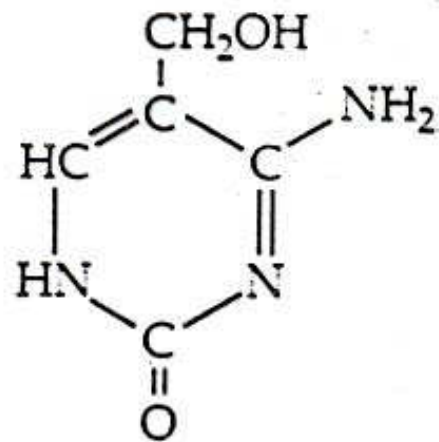
Metylované báze v DNA

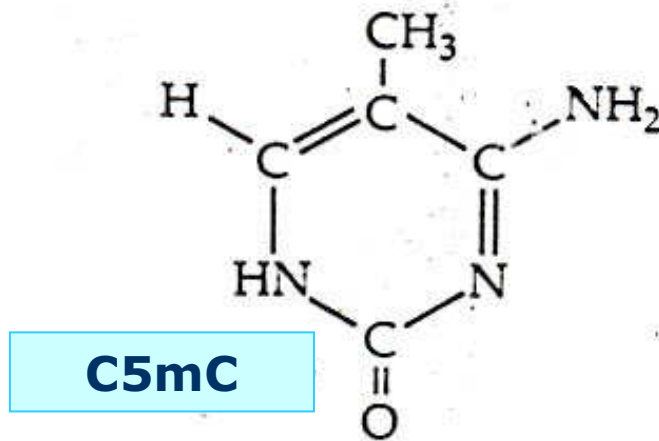
N6-methyl-adenine

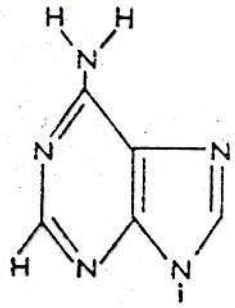
C4-methyl-cytosine

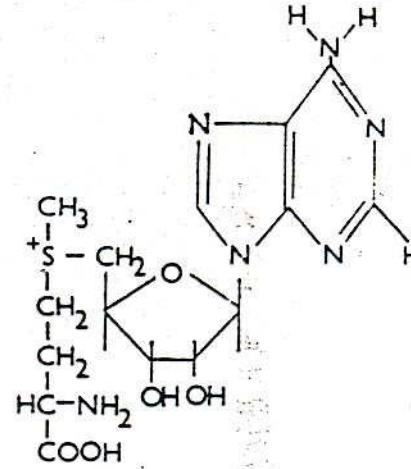
C5-OHmethyl-cytosine

C5-methyl-cytosine

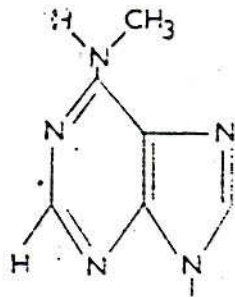
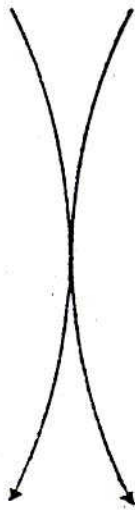

adenin

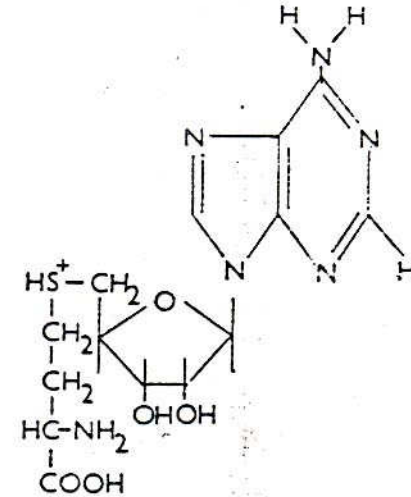
S-adenozylmetionin

Donor
metylové
skupiny:
SAM
(AdoMet)

6-metylaminoapurin

N6mA

S-adenozylhomocystein

SYSTÉMY RESTRIKCE A METYLACE

1. Hsd systémy (host specificity of DNA)

- třídy (typy) I, II, III, IV
restrikční a metylační aktivita

2. Systémy restrikce modifikované DNA

- Mar, Mrr (methylated-adenine), DpnI
- Mcr (methylated-cytosine)

3. Systémy metylující specifické sekvence DNA

- Dam (adenine-methylation)
- Dcm (cytosine-methylation)

Table 6.1 Characteristics of the four classes of Hsd systems.

Properties	Class I	Class II 95%	Class III ^a	Class IV ^a
R and M activities	Trimeric complex	Single enzymes	Trimeric complex	Single protein + 2nd methylase
Genetic organization	Two transcripts: <i>hsdR</i> , <i>hsdSM</i>	Usually two transcripts: <i>hsdR</i> , <i>hsdM</i>	Two transcripts: <i>hsdR</i> , <i>hsdSM</i>	1-2 geny,
Recognition sequence	Non-symmetric, hyphenated	Usually palindromic	Non-symmetric	Palindromic, hyphenated
Requirements for restriction methylation	SAM ^b SAM, Mg ²⁺ , ATP	Mg ²⁺ SAM	SAM, ATP, Mg ⁺⁺ SAM, ATP, Mg ²⁺	Mg ²⁺
Location of cleavage site	Random, at least 10 ³ bases away from recognition site	Usually within the recognition sequence	24–26 bases 3' of recognition site	30 bases 3' of recognition site
Restriction versus methylation	Mutually exclusive	Separate	Simultaneous	protein štěpí jen modifikovanou DNA
Recycling of endonuclease	No	Yes	Yes	
Model systems	<i>EcoB</i> and <i>EcoK</i>	<i>EcoRI</i>	SP1	<i>Eco57I</i> + M- <i>Eco57I</i>

a, Only five Class III and one Class IV cases have been studied. b, SAM: S-adenosylmethionine.

Table 6.2 Recognition sequences of some restriction enzymes.

Enzyme	Name	Organism	Recognition sequence	Observations
Class I	<i>EcoK</i>	<i>E. coli</i> K12	AACN ₆ GTGC	Cleavage $\geq 10^3$ bases away
Class II	<i>EcoRI</i>	<i>E. coli</i> RY13	G/AATTC	Palindromic sequence
	M- <i>EcoRI</i>	<i>E. coli</i> RY13	GAA*TTC	Cognate methylase
	<i>RsrI</i>	<i>Rhodopseudomonas sphaeroides</i>	G/AATTC	Isoschizomer of <i>EcoRI</i>
	<i>AvaI</i>	<i>Anabaena variabilis</i>	C/PyCGPuG	Palindromic degenerate sequence
	<i>DpnI</i>	<i>Diplococcus pneumoniae</i>	GmeA/TC	Necessitates me-DNA
	<i>BamHI</i> <i>MboI</i>	<i>Bacillus amyloliquefaciens</i> <i>Moraxella bovis</i>	G/GATCC GATC	} Compatible enzymes
Class III	SP1	Phage P1	AGACC	Cleavage 24 bases from 3' end
Class IV	<i>Eco57I</i>	<i>E. coli</i> RFL57	CTGGAG	Cleavage 14 bases from 3' end

By convention, only the 5' to 3' strand is shown. N, nucleotide; Py, pyrimidine; Pu, purine; meA, methyl-
Ade; * represents the methylating site; / indicates the cleavage site.

GENY KÓDUJÍCÍ RM-SYSTÉMY JSOU NESENY NA RŮZNÝCH REPLIKONECH

TABLE 2. Organization of Types I and III Restriction–Modification Systems

Group	Members	Recognition sequence	Cellular location of the R–M system
Type IA	<i>EcoK</i>	AAC(N) ₆ GTGC	Chromosomal
	<i>EcoB</i>	TGA(N) ₈ TGCT	Chromosomal
	<i>EcoD</i>	TTA(N) ₇ GTCPy	Chromosomal
	<i>StySB</i>	GAG(N) ₆ PuTAPyG	Chromosomal
	<i>StySP</i>	ACC(N) ₆ GTPuC	Chromosomal
	<i>StySQ</i>	ACC(N) ₆ PuTAPyG	Chromosomal
	<i>EcoDXX1</i>	ATCA(N) ₇ ATTC	Plasmid
Type IB	<i>EcoA</i>	GAG(N) ₇ GTCA	Chromosomal
	<i>EcoE</i>		Chromosomal
Type IC	<i>EcoR124</i>	GAAN ₆ PuTCG	<i>IncFIV</i> plasmid R124
	<i>EcoR124/3</i>	GAAN ₇ PuTCG	<i>IncFIV</i> plasmid R124/3
Type III	<i>EcoP1</i>	AGACC	Prophage P1
	<i>EcoP15</i>	CAGCAG	Plasmid 15B
	<i>HinfIII</i>	CGAAAT	Chromosomal

**lokalizace genů na chromozomu,
plazmidech, nebo profágách**

Přítomnost genů RM systémů na mobilních elementech

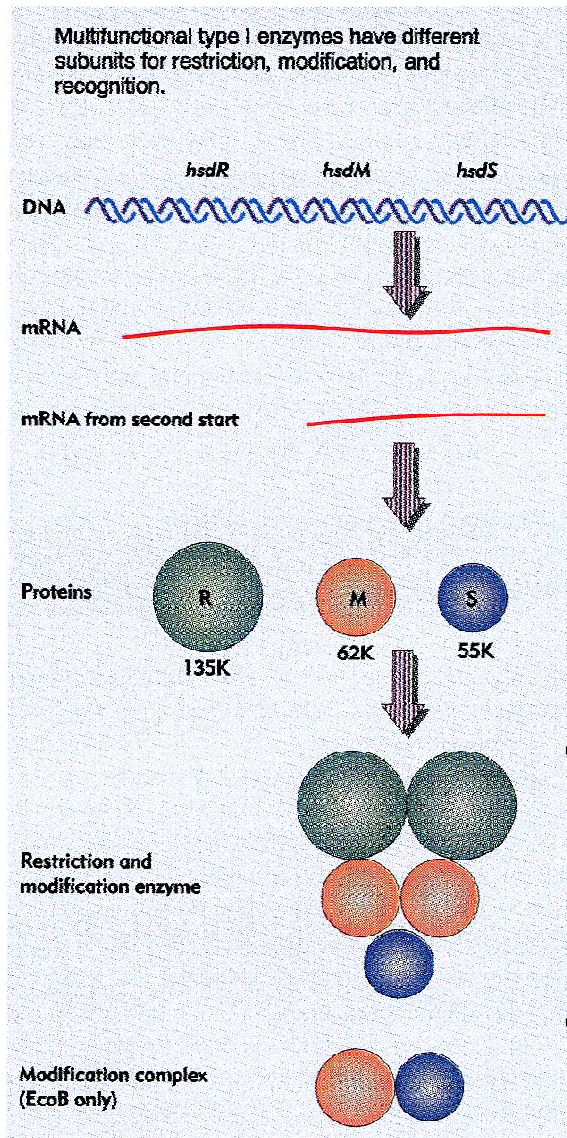
Mobilní element	Příklad RM systému
Plazmid	<p><i>paeR71 P. aeruginosa</i> <i>ecoRI E. coli</i> <i>ssoII Shigella sonnei</i> <i>bsp6I Bacillus sp.</i></p>
Bakteriofág/profág	<p><i>hindIII H. influenzae</i> <i>sau42I S. aureus</i> <i>ecoO1091 E. coli</i> <i>bsuMI B. subtilis</i></p>
Integrační komulativní element/genomický ostrov	<p><i>Sth368I Streptococcus thermophilus</i> <i>hsdMS S. aureus</i></p>
Transpozon	<p><i>Rle39BI</i></p>
Integron	<p><i>xbaI Xanthomonas campestris</i> <i>M.Vch0211 Vibrio cholera</i> <i>hphI Vibrio metschnikovii</i> <i>CAA68 Lactococcus lactis</i></p>

Klasifikace RM-systémů

RMS Type	Subunit Arrangement	Examples	Substrate (^=cleavage)	Methyl Added
I		<i>EcoB</i> <i>EcoK</i> <i>StySKI</i>	TG <u>A</u> ₈ TGCT (<u>N6m</u> A) A <u>G</u> C <u>A</u> N ₈ N ₇ C <u>G</u> AACN ₆ GTGC (<u>N6m</u> A) G <u>C</u> A <u>C</u> N ₆ G <u>T</u> CGATN ₇ GTTA G <u>C</u> T <u>A</u> CN ₇ A <u>T</u>	
II		<i>EcoRI</i> <i>HhaI</i> <i>PvuII</i>	G [^] AATTC (<u>N6m</u> A) G <u>C</u> G [^] C (<u>5m</u> C) CAG [^] CTG (<u>N4m</u> C)	
IIS		<i>FokI</i> <i>HphI</i> <i>MboI</i>	GGATGN ₉ [^] (<u>N6m</u> A) C <u>C</u> L <u>V</u> C <u>A</u> N ₁₃ [^] (<u>N6m</u> A) GGTGAN ₈ [^] (<u>N6m</u> A) C <u>C</u> V <u>L</u> N ₇ [^] (<u>5m</u> C) GAAGAN ₆ [^] (<u>N6m</u> A) C <u>L</u> L <u>C</u> L N ₇ [^] (<u>N4m</u> C)	
III		<i>EcoP I</i> <i>EcoP15 I</i> <i>StyLTI</i>	AG <u>A</u> CCN ₇ [^] (<u>N6m</u> A) CAGC <u>A</u> GN ₂₅ [^] (<u>N6m</u> A) CAG <u>A</u> GN ₇ [^] (<u>N6m</u> A)	
IV		<i>Eco57I</i> <i>GsuI</i> <i>MmeI</i>	CTGA <u>A</u> GN ₁₆ [^] (<u>N6m</u> A) CTGG <u>A</u> GN ₁₆ [^] (<u>N6m</u> A) TCCR <u>A</u> CN ₂₀ [^] (<u>N6m</u> A)	
"Bcg-Like"		<i>BcgI</i> <i>BplI</i> <i>BaeI</i>	[^] N ₁₀ CGAN ₆ TGCN ₁₂ [^] [^] N ₈ GAGN ₅ CTCN ₁₃ [^] [^] N ₁₀ ACN ₄ GTAYCN ₁₂ [^]	

- target recognition (specificity)   - DNA helicase
 - modification methyltransferase   - restriction endonuclease

PODJEDNOTKOVÉ SLOŽENÍ ENZYMOVÉHO KOMPLEXU TYPU I

S = rozpoznání cílové sekvence

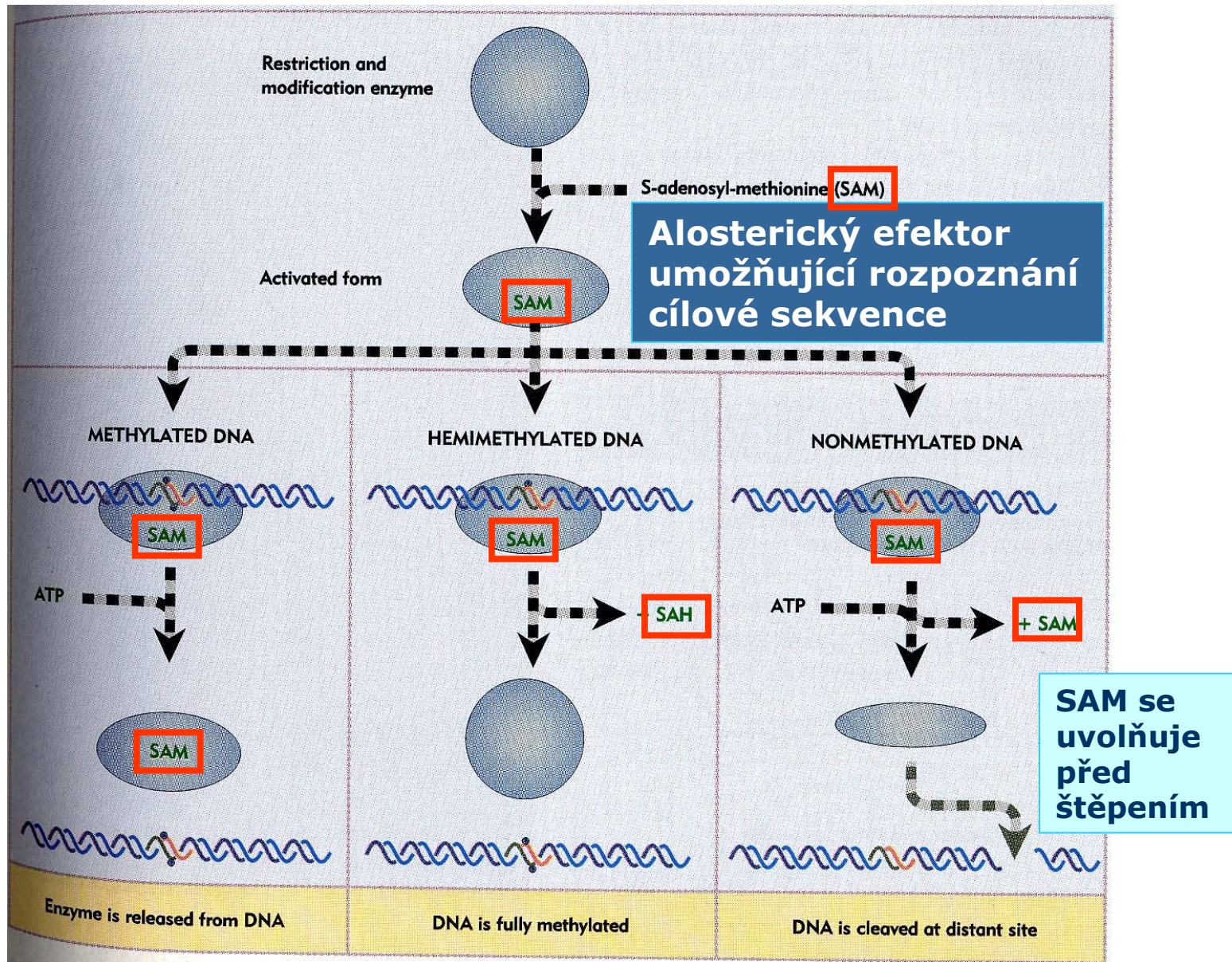
M = vazebné místo pro SAM a aktivní místo pro metylaci

R = aktivní místo pro hydrolýzu ATP, pro translokaci DNA a pro štěpení

Multifunkční komplex

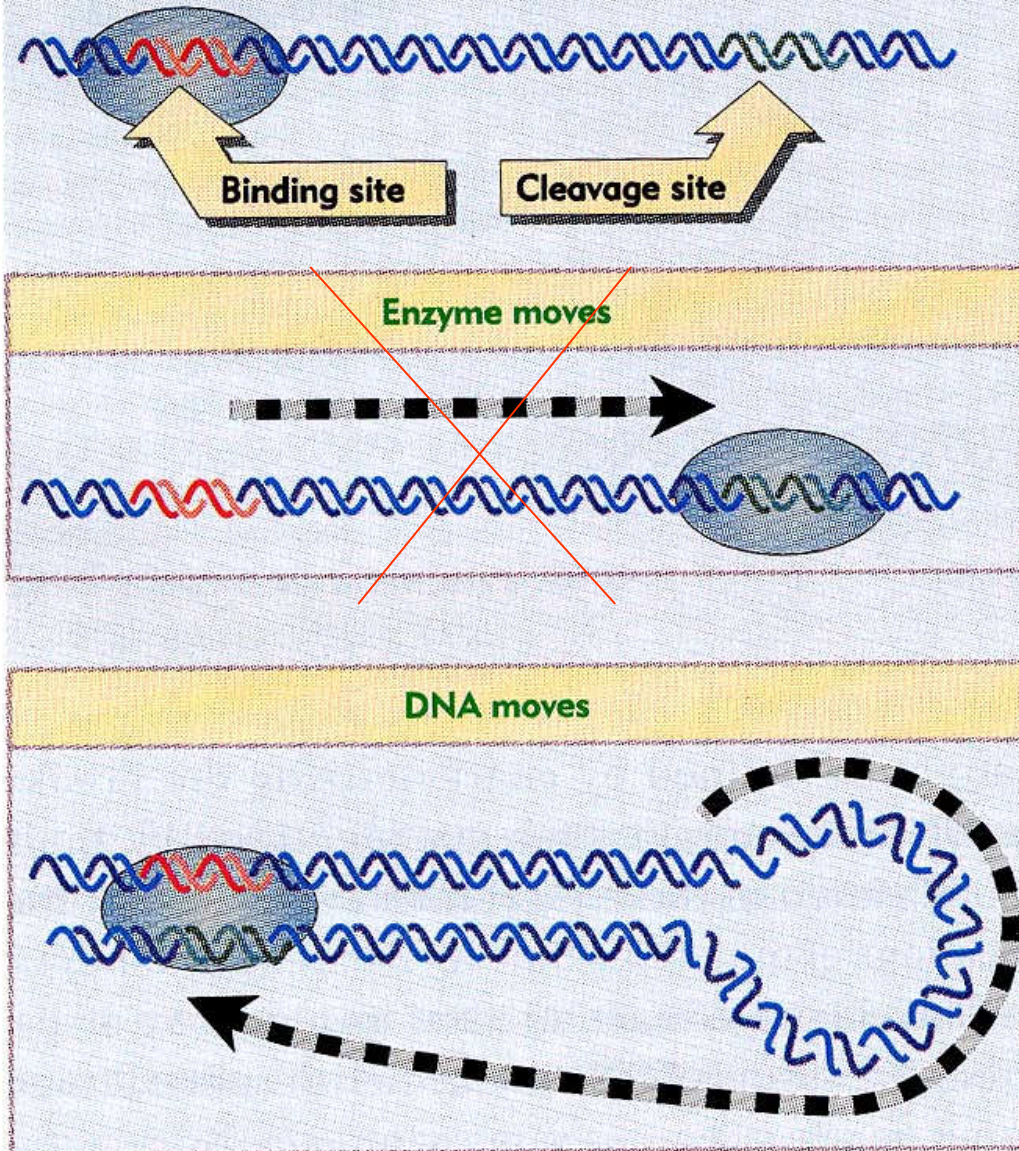

INTERAKCE ENZYMŮ RM SYSTÉMU TYPU I S CÍLOVOU SEKVENCÍ NA DNA

Does a type I enzyme move along DNA or does it remain at its target site, simultaneously pulling the DNA through the protein?

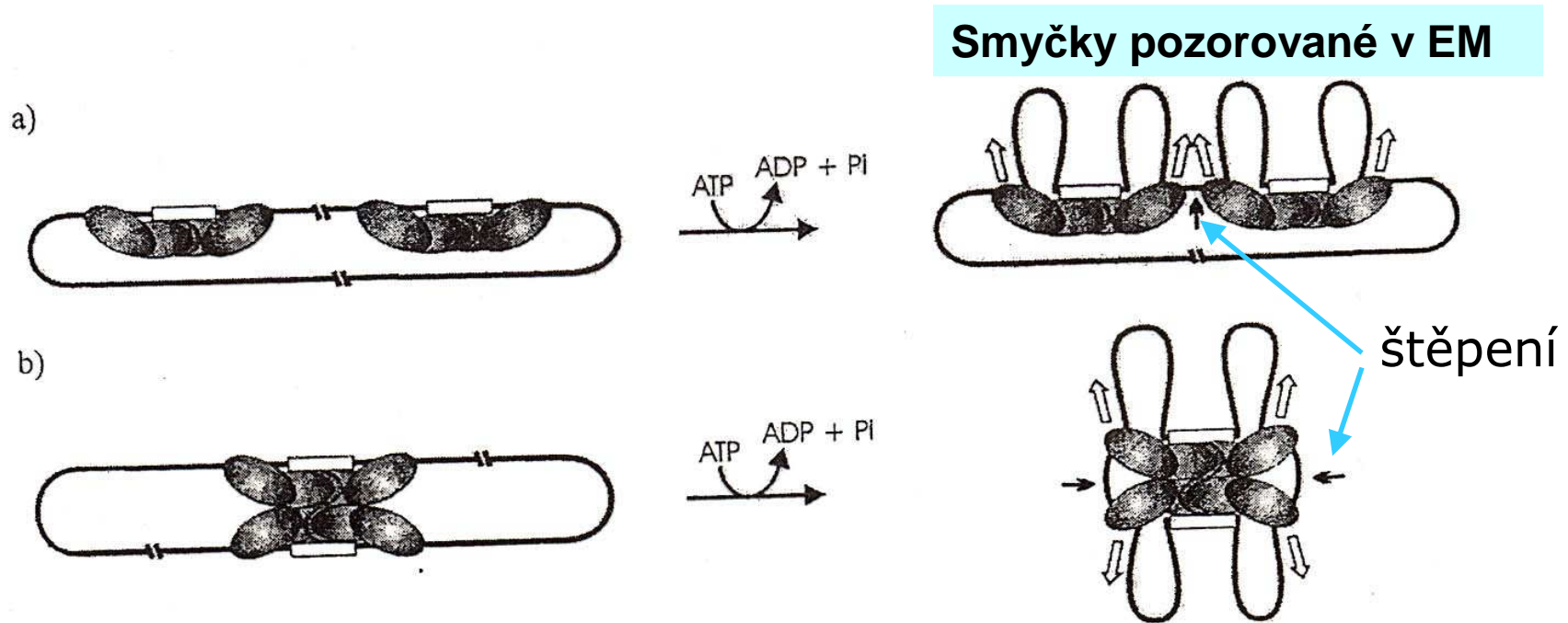

Interakce enzymového komplexu s rozpoznávacím místem

1. Vyhledání rozpoznávací sekvence
2. Podle stavu sekvence (M, NM, H-M) dochází k
  - a) uvolnění enzymu
  - b) restrikci
  - c) metylaci

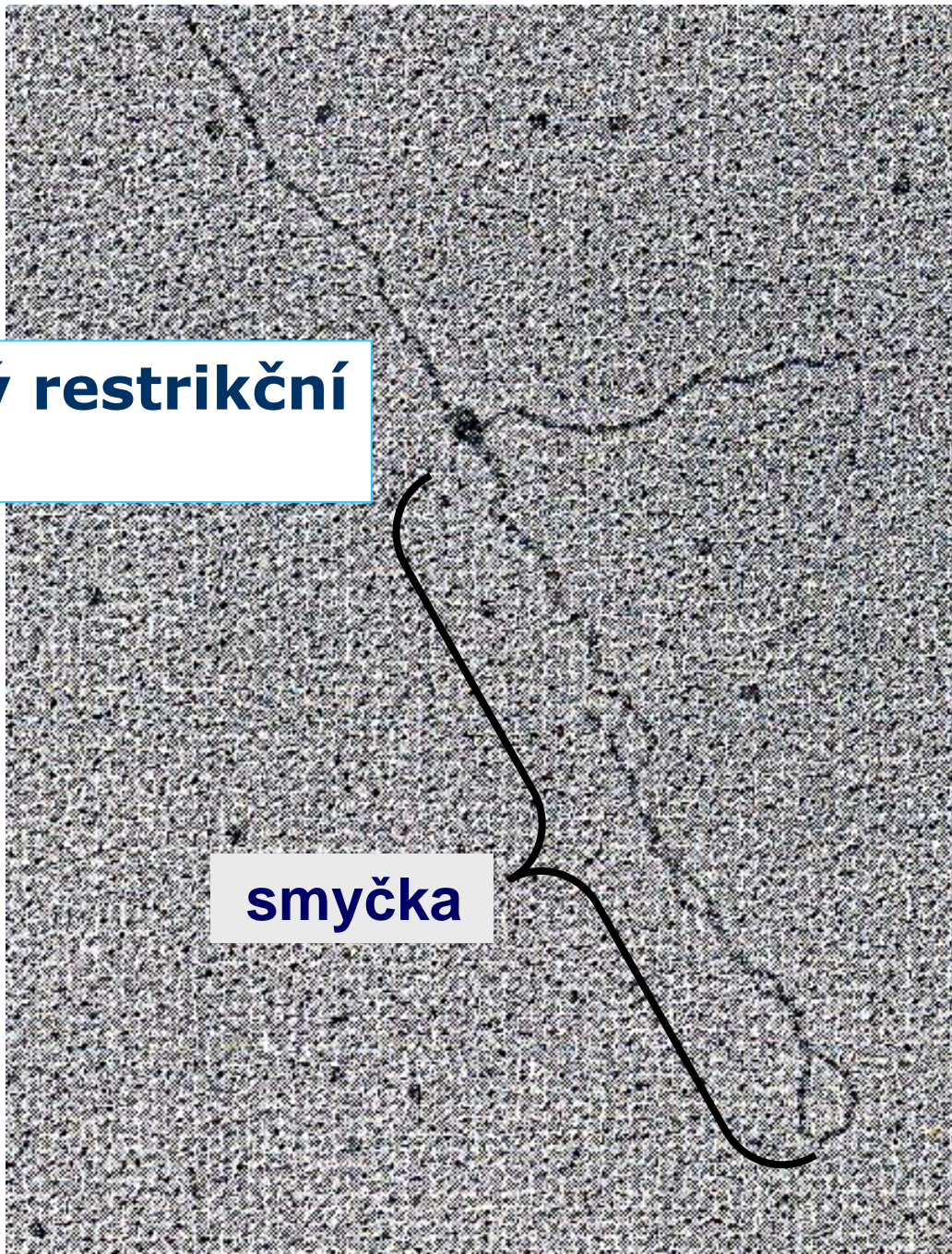
MODELY TRANSLOKACE DNA ZPROSTŘEDKOVANÉ ENZYMY RM SYSTÉMŮ TYPU I

ATP-dependentní translokace DNA - ke štěpení dochází po kolizi DNA řetězců v místě navázaného enzymu

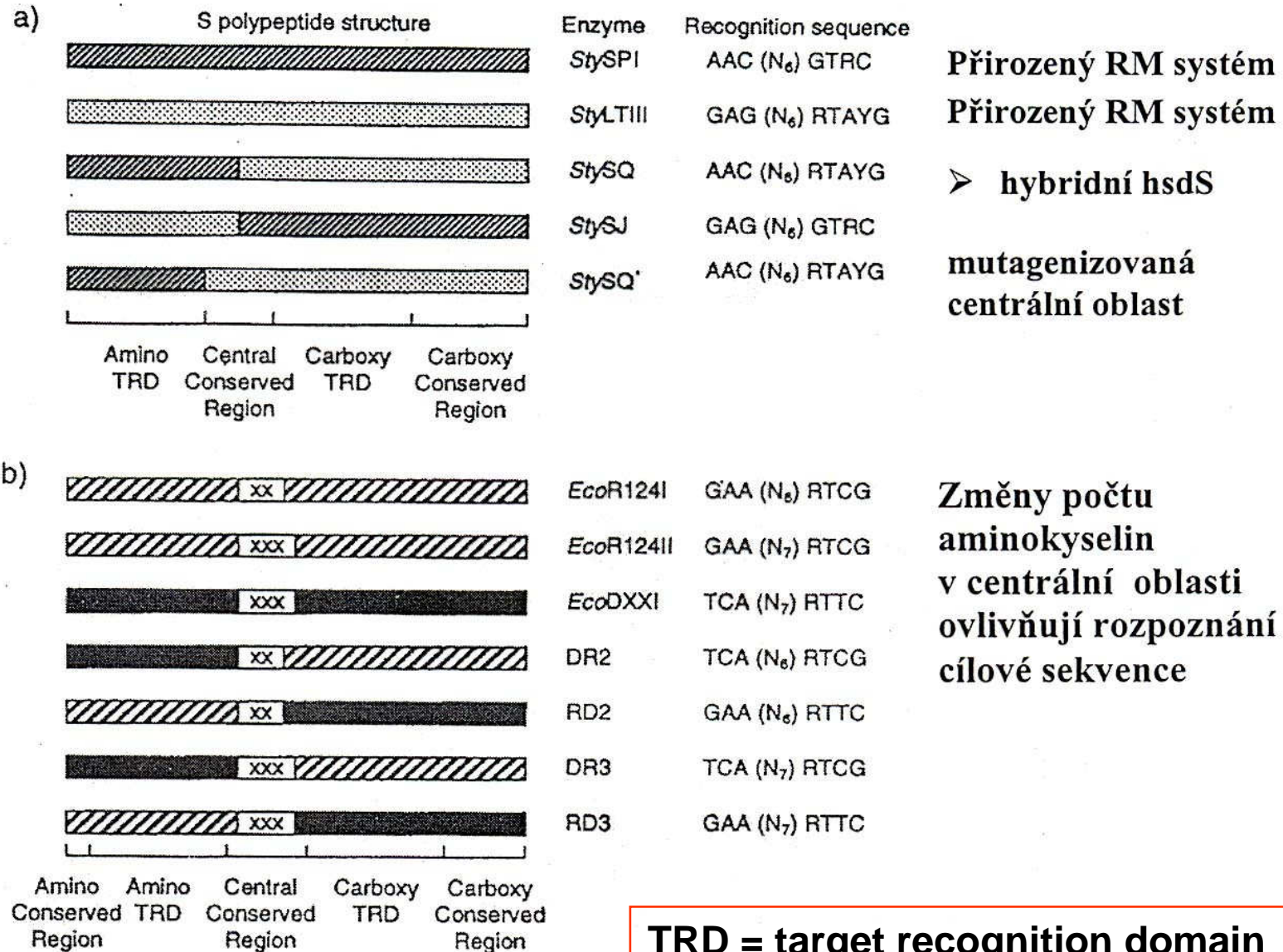
Navázaný restriční enzym

smyčka

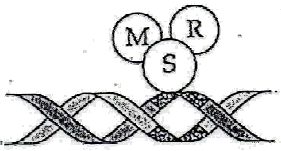
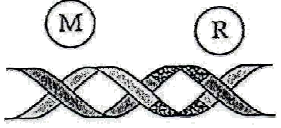
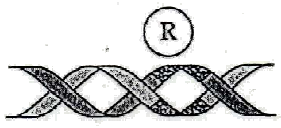
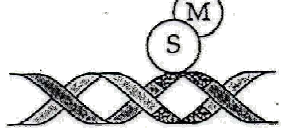
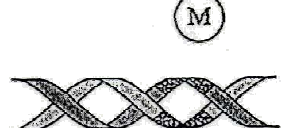
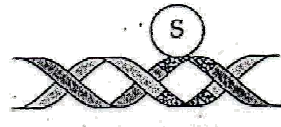
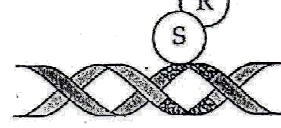

Vytváření RM systémů typu I s novými sekvenčními specifitami

TRD = target recognition domain

MUTACE V GENECH RM SYSTÉMU

Genotype <i>hsdS hsdR hsdM</i>	Phenotype r m	Protein-DNA interaction	Activity R M
+ + +	+ +		+ +
- + +	- -		- -
- + -	- -		- -
+ - +	- +		- +
- - +	- -		- -
+ - -	- -		- -
+ + -	+ -		<u>lethal</u>

$r^{+/-}/m^{-}$

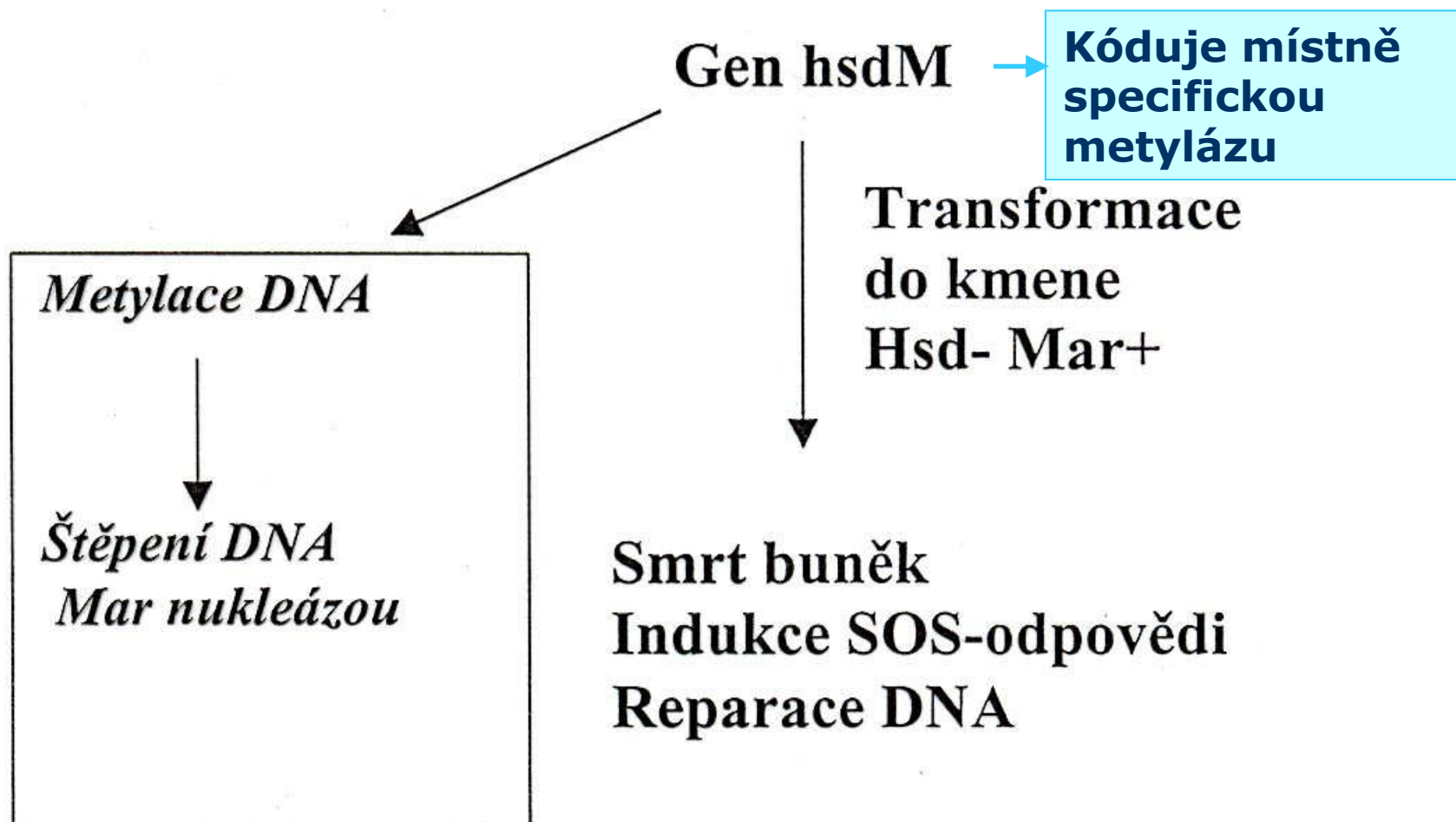
Pro RM systém typu I je nezbytná funkční *hsdS* - její mutace vede k fenotypu r- m-.

S⁻ → M⁻R⁻

RM SYSTÉMY, U NICHŽ JE ŠTĚPENA MODIFIKOVANÁ DNA (KMEN NETVOŘÍ METYLÁZU)

- *E. coli* K12
- Mar = methyladenine restriction (GmeAC, GmeAG)
- Mrr = methyladenine recognition and restriction
- Mcr = methylcytosine restriction - modified cytosine restriction (GmeCG - C5, N4, HM-C5) - štěpení sekvence v několika místech (štěpí též neglukozylovanou fágovou DNA)

- *Diplocooccus (Streptococcus) pneumoniae*:
RM systém DpnI - štěpí GmACT
- (*Caulobacter, Neisseria, Acholeplasma, Streptomyces*)

Detekce restričního systému Mar

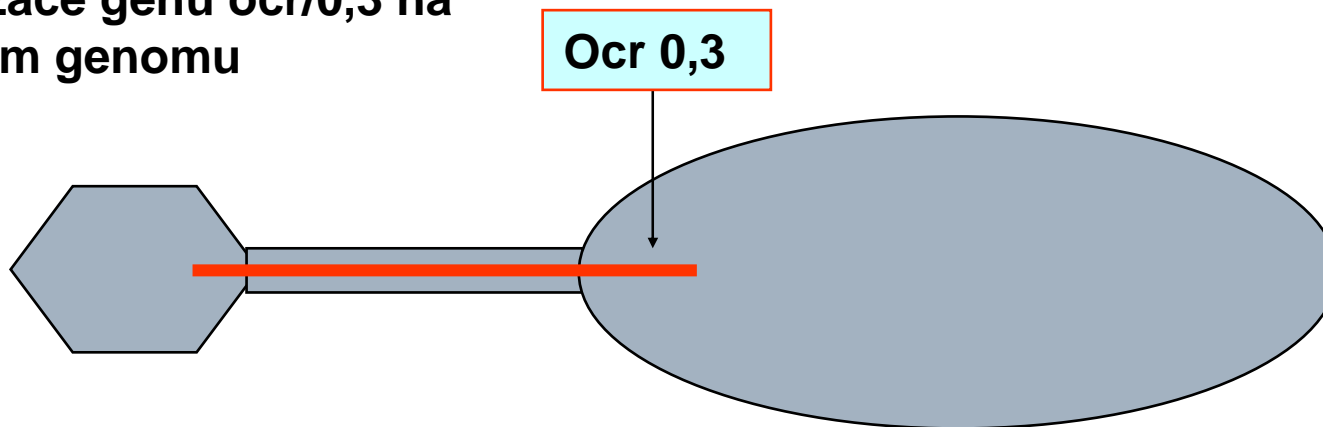
TABLE 3. Antirestriction Strategies

Strategy	Bacteriophage	Antirestriction gene, polypeptide, or base modification	Antirestriction target (R-M type)	Reference
Inhibition of endonuclease	T3, T7	<i>ocr</i>	<i>EcoK</i> , <i>EcoB</i> (type I) <i>EcoP1</i> (type III)	Krüger et al., 1978 Krüger et al., 1982
	φNR2rH, φ1rH	20 kD	<i>BamN_x</i> (type II)	Makino et al., 1979 Makino et al., 1980
Protection of viral DNA by viral-encoded methylase	SPβ, φ3T, SPR	<i>M.BsuRI</i>	M.SPR	Warren, 1980 Noyer-Weidner et al., 1981
	T2, T4	T2,4 <i>dam</i>	Mutant <i>EcoP1</i> (type III)	Bächi et al., 1979 Hattman et al., 1985
Overproduction of host-encoded methylase	λ	<i>ral</i>	<i>EcoK</i> , <i>EcoB</i> (type I)	Zabeau et al., 1980
Modified bases in viral genome	SP01, SP8, SP2G	5-Hydroxymethyluracil (for thymine)	Many type II systems	Hemphill and Whiteley, 1975
	φ25, φe, 2C PBS1, PBS2 T-even phages	Uracil (for thymine) Hydroxymethylcytosine (for cytosine)	<i>EcoB</i> (type I) <i>EcoRI</i> , <i>EcoRV</i> (type II)	Warren, 1980 Li et al., 1975 Revel and Georgopoulos, 1969 Takahashi et al., 1978
Metabolism of S-adenosyl-L-methionine (SAM)	P1	<i>darA</i> , <i>darB</i>	<i>EcoK</i> , <i>EcoB</i> (type I)	Krüger and Bickle, 1983
Underrepresentation of restriction sites in phage genome	φ1, φ29	No GGCC sites	<i>BsuRI</i> (type II)	Kawamura et al., 1981 Ito and Roberts, 1979

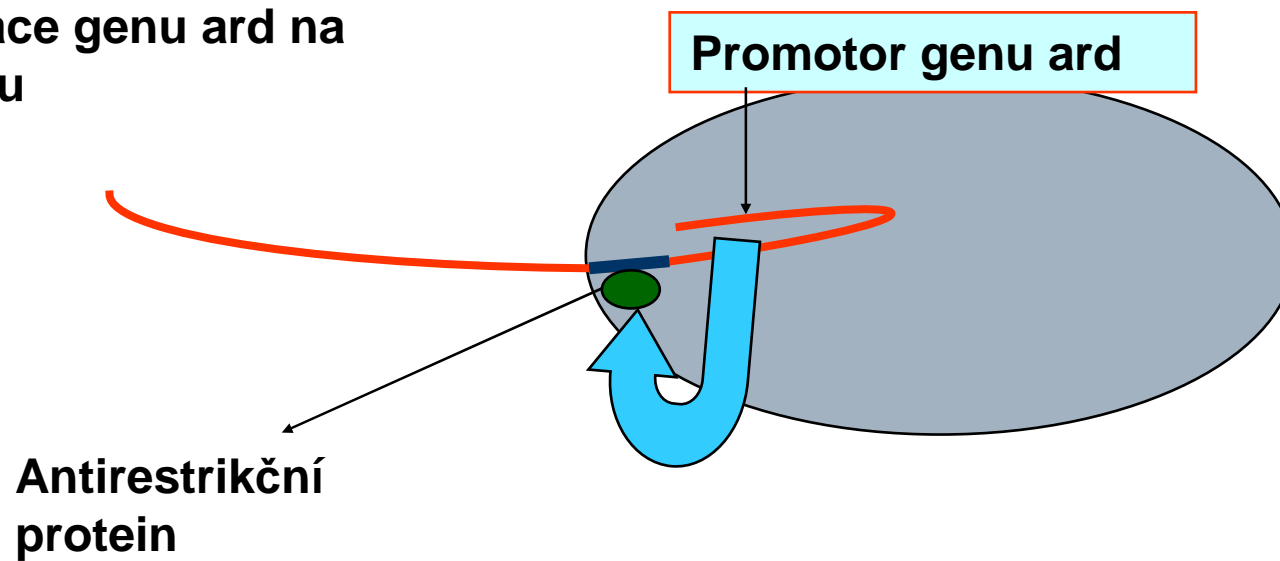
Příklady antirestrikčních mechanismů

- **Fág MU - konverze adeninu na A-(1-acetamido)adenin**
- **Plazmidy: Ard (alleviation of restriction) - antirestrikční protein**
- **Fág lambda: Ral (restriction alleviation) - antirestrikční protein - zvýšení modifikační aktivity enzymů typu AI na NM DNA**
- **Fágy T3 a T7: (proteiny Ocr = overcoming restriction) inaktivace enzymů typu I (zábrana jejich vazby na DNA)**
- **Fág P1: Dar-proteiny (defense against restriction) ? - rozklad SAM**

Lokalizace genu ocr/0,3 na fágovém genomu

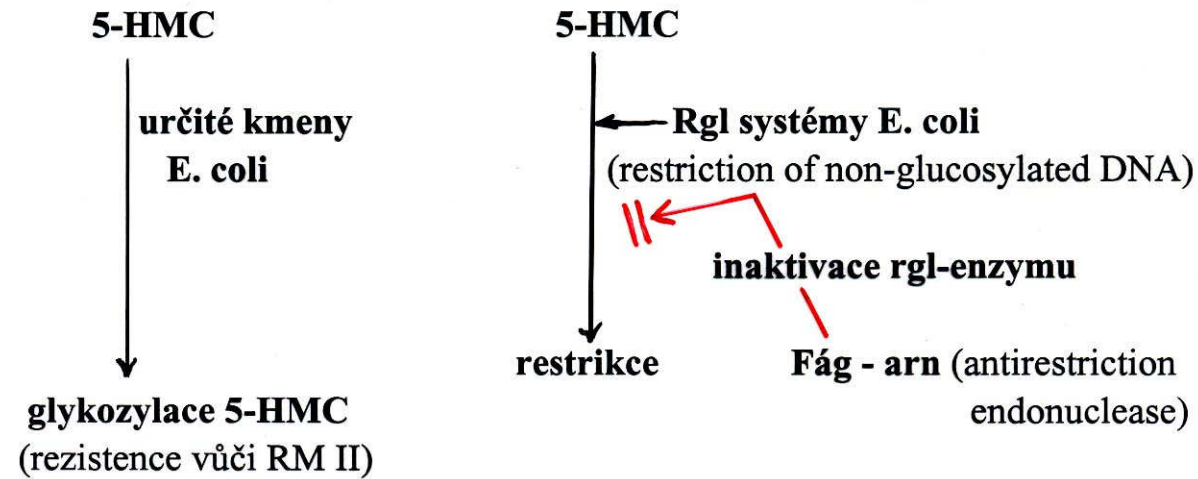

Lokalizace genu ard na plazmidu

Antirestrikční mechanismy T-sudých fágů

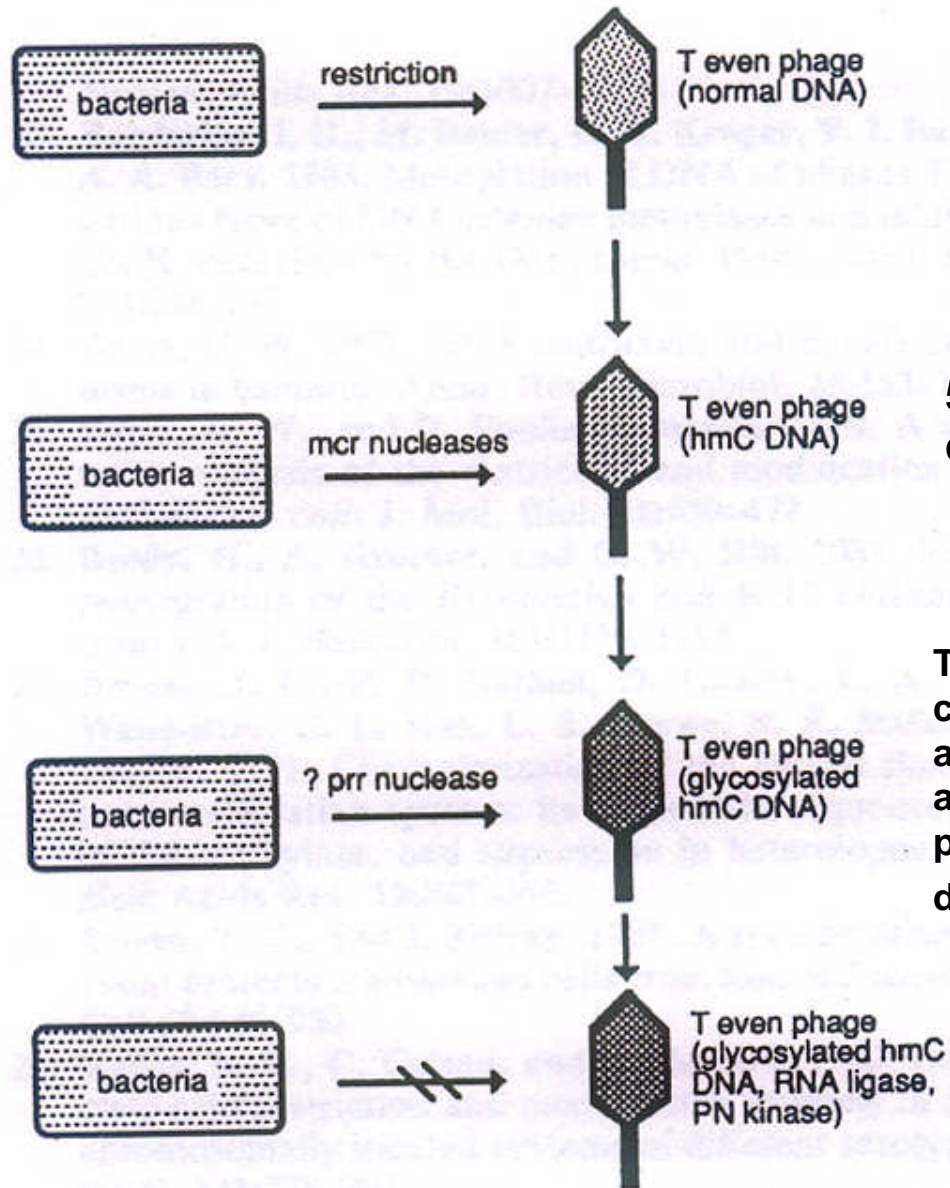
Fágová DNA

Reakce fága na restrikci

1. T4 ----> HMC
2. E. coli --> rgl
3. T4 ----> arn
4. T4 ----> glukozylace HMC

Evoluce interakcí mezi T-sudými fágy a hostiteli

**5-hydroxymethyl-
cytosin**

The prr locus was originally described as coding a ribonuclease that is activated after phage T4 infection to cut within the anticodon of a specific tRNA, inactivating protein synthesis and thus blocking phage development.

glykozylace hmC

SYSTÉMY METYLACE DNA (E. COLI K12)

- **1. Systém Dam (dam-metyláza)**
  - metylace A v GATC (donor met = SAM)
  - GATC - regulační funkce : počátek replikace, promotory, reparace
- **(sekvence GATC je rozpoznávána 15% RE typu II, je přítomna u 50% všech 4N-RE, není však cílovou sekvencí pro restriktázy v žádném z druhů enterobaktérií.**

- **2. DNA cytozin metylační - Dcm (E. coli K12)**
  - metylace cytozinu na C5 v sekvenci CC(A/T)GG (?funkce při reparaci na velmi krátké vzdálenosti)

VÝSKYT RM SYSTÉMU U ENTEROBAKTERIÍ (3 DRUHY)

- 30% kmenů (z 1000 studovaných) obsahuje RM systém**
- u 170 RM systémů bylo zjištěno jen 33 různých cílových sekvencí**
- nebyly zjištěny RM systémy rozpoznávající 4 bp-místa (včetně GATC)**

VÝZNAM RESTRIKCE

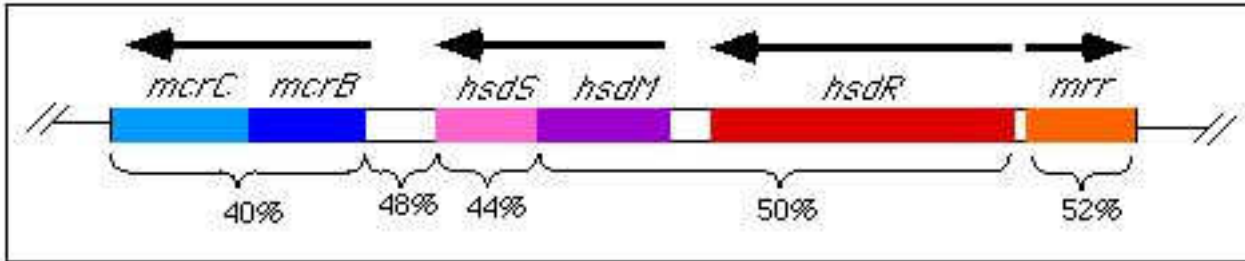
- **Ochrana integrity vlastní DNA**
  - **obrana před bakteriofágy (typ II)**
...dočasné působení, nutná obměna
- **Systém napomáhající rekombinaci cizorodé DNA (typ I)**
  - **štěpení DNA (náhodně) mimo rozpoznávací sekvenci umožní rekombinaci mnoha genů - analýza přenosu genů transdukací a konjugací podporuje vliv RM systémů při vzniku mozaikových genomů (*E. coli*)**
- **? „Selfish DNA“**
  - **molekulární paraziti bakterií. RM systému typu II se udržují prostřednictvím plazmidů, které je kódují (usmrcení bezplazmidových buněk)**

RM systémy jako mechanismus postsegregačního zabíjení

Locus (plasmid)	Bacteria	Killer	Target	Anti-killer
<i>B. Restriction-modification systems</i>		restriktáza		metyláza
<i>paeR7I</i> (pMG7)	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	PaeR7I	5' CTCGAG in the chromosome	M.PaeR7I
<i>ecoRI</i> (RTF-1)	<i>Escherichia coli</i>	EcoRI	5' GAATTC in the chromosome	M.EcoRI
<i>ecoRII</i> (Fig. 6; RTF-2; N-3)	<i>Escherichia coli</i>	EcoRII	5' CCWGG in the chromosome	M.EcoRII
<i>ecoRV</i> (pLG13)	<i>Escherichia coli</i>	EcoRV	5' GATATC in the chromosome	M.EcoRV
<i>ssoII</i> (Fig. 6; P4)	<i>Shigella sonnei</i>	SsoII	5' CCNGG in the chromosome	M.SsoII
<i>bsp6I</i> (pXH13)	<i>Bacillus</i> sp. strain RFL6	Bsp6I	5' GCNGC in the chromosome	M.Bsp6I

"immigration control region"

**Odlišný obsah GC
– indicie přenosu
HGT**

<u>R-M genes</u>	<u>Recognition sequence</u>
<i>hsdS_K hsdM_K hsdR_K</i>	AACNNNNNNGTGC
<i>hsdS_B hsdM_K hsdR_B</i>	TGANNNNNNNNGTGC
<i>hsdS_K hsdM_B hsdR_B</i>	AACNNNNNNGTGC

Gen *hsdS* může být nahrazen genem *hsdS* z jiného RM systému stejné třídy, nebo geny mohou vzájemně rekombinovat

VYUŽITÍ RM SYSTÉMŮ V EUKARYOTICKÝCH BUŇKÁCH

Transgenní linie myších buněk exprimující geny RM systémů

1. přenos a exprese genu M.PaeR7 (*Pseudomonas aeruginosa*) - **metyláza** CTCGmeAG
2. přenos a exprese genu R.PaeR7 - endonukleáza (**restriktáza**)
3. infekce buněk HSV1 adenoviry - očekávaná rezistence buněk - vytvoření organismu rezistentního k virům (nebo jen určitých tkání)

Další možnost: studium vlivu metylace na genovou expresi

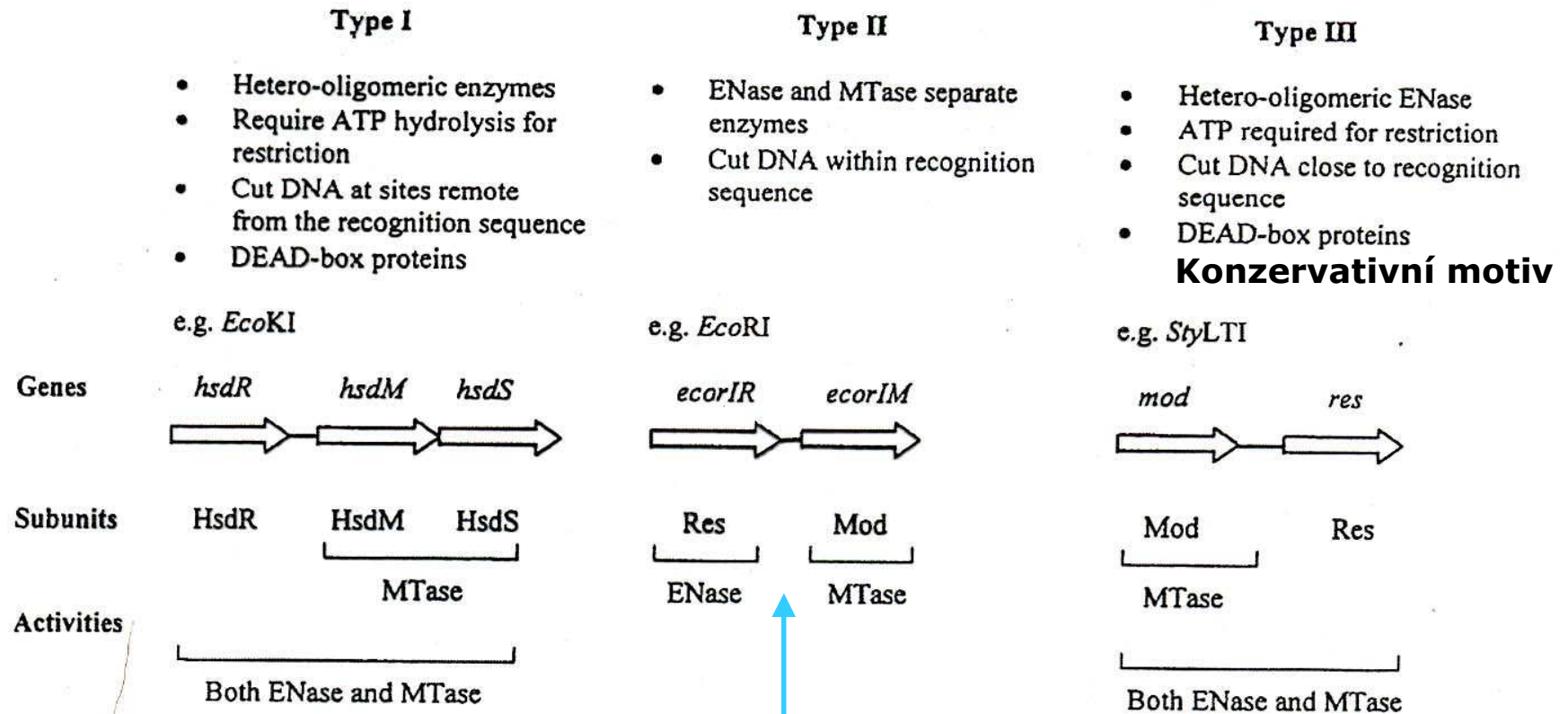

FIG. 1. Distinguishing characteristics and organization of the genetic determinants and subunits of the different types of R-M systems. ENase, restriction endonuclease; Mtase, methyltransferase. Modified with permission from a figure in reference 83.

Geny pro R a M bývají blízko sebe, ale ne v transkripčních jednotkách